

31.1.2020

Maa- ja metsätalousministeriön asetus (47/2020) elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1368/2011) muuttamisesta

TIIVISTELMÄ

Elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta annettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta (1368/2011), jäljempänä *alkutuotantoasetus*, muutetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (47/2020) elintarvikelain (23/2006) muutoksen (1397/2019) sekä EU:n lihantarkastuslainsäädännön ja maa- ja metsätalousministeriön lihantarkastuksesta annetun asetuksen (2/2020), jäljempänä *lihantarkastusasetus*, uudistuksen vuoksi.

Asetuksessa huomioidaan edellä mainittu elintarvikelain muutos omavalvonnan osalta. Lain mukaan elintarvikealan toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset, mutta erillisen omavalvontasuunnitelman vaatimuksesta on luovuttu. Siten asetuksen 4 § omavalvonnasta muutetaan, ja vaatimus omavalvonnan kirjallisesta kuvauksesta poistetaan. Tästä aiheutuu teknisiä muutostarpeita 2 §:ään ja asetuksen liitteisiin.

Asetuksen liitteen 2 teurastuksen aloittamista alkutuotantopaikalla koskevaan 1.2. lukuun lisätään viittaus lihan tuotantoa koskevan virallisen valvonnan suorittamista sekä elävien simpukoiden tuotanto- ja uudelleensijoitusalueita koskevista erityissäännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624, jäljempänä *komission delegoitu asetus (EU) 2019/624*, erityispoikkeukseen. Sitä hyödyntämällä yksittäiset poronhoitolain (848/1990) 2 §:n mukaisella poronhoitoalueella kesäaikaan viljelyksille ja pihaille asettuvat porot voidaan lopettaa ampumalla ilman edeltävää virkaeläinlääkärin tekemää elävänä tarkastusta, jos niitä ei saada kiinni tai palaamaan niiden luontaisille laidunalueille. Lisäksi kyseiseen lukuun tehdään teknisiä muutoksia.

Asetus tulee voimaan 1.2.2020.

LAINSÄÄDÄNTÖ

EU-lainsäädäntö

Alkutuotantopaikkojen rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista, mukaan lukien omavalvontaa ja sen kirjaamista koskevat vaatimukset, säädetään elintarvikehygieniasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 852/2004, jäljempänä *yleinen elintarvikehygieniasetus*. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004, jäljempänä *eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus*, liitteissä II ja III säädetään hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen vaatimusten lisäksi myös alkutuotantoa (ja vähittäismyyntiä) koskevista vaatimuksista.

Teurastuksen aloittamisesta alkutuotantopaikalla säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jakson III kohdassa 3 tarhattujen sorkkaeläinten ja tarhattujen sileälastaisten lintujen osalta, kohdassa 4 bisoneiden osalta ja jakson II luvussa VI siipikarjan osalta.

Virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/625 ja sen nojalla annettua komission delegoitua asetusta (EU) 2019/624 on sovellettu 14.12.2019 alkaen. Komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 12 artiklan 1 kohdan mukaan Suomi voi, valvonta-asetuksen (EU) 2017/625 tavoitteiden saavuttamista vaikeuttamatta, myöntää seuraavan, poronhoitoalueelle rajatun, poroa (*Rangifer tarandus tarandus*) koskevan erityispoikkeuksen: ”b) poiketen siitä, mitä asetuksen (EU) 2017/625 18 artiklan 2 kohdassa säädetään, *ante mortem* -tarkastus ei ole pakollinen laumasta irrallaan olevalla porolla, joka teurastetaan yksittäistapauksena 1 päivän toukokuuta ja 30 päivän syyskuuta välisenä aikana”.

Kansallinen lainsäädäntö

Alkutuotantoasetuksella säädetään alkutuotannon rakenteellisista ja toiminnallisista vaatimuksista. Alkutuotantoasetuksella täydennetään yleisen elintarvikehygieniasetuksen ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen vaatimuksia. Omavalvonnasta säädetään asetuksen 4 §:ssä ja kirjankäytöstä 5 §:ssä.

Teurastuksen aloittamisesta alkutuotantopaikalla säädetään alkutuotantoasetuksen liitteen 1 1.2. luvussa. Kyseisen luvun kohdan 1 mukaan biisoneiden sekä tarhattujen sorkkaeläinten ja tarhattujen siileälästäisten lintujen teurastus voidaan aloittaa alkutuotantopaikalla lihantarkastusasetuksen (590/2014) 7 §:ssä tarkoitetun eläinlääkärin luvalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jakson III kohdan 3 mukaisesti. Kyseisen luvun kohdan 2 mukaan siipikarjan teurastus voidaan aloittaa alkutuotantopaikalla lihantarkastusasetuksen (590/2014) 7 §:ssä tarkoitetun eläinlääkärin luvalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jakson II luvun VI mukaisesti. Lihantarkastusasetus (590/2014) kumotaan 1.2.2020 lihantarkastusasetuksella (2/2020).

TAUSTA JA MERKITTÄVIMMÄT MUUTOKSET

Asetuksen taustalla ovat elintarvikelain muutos sekä EU:n lihantarkastuslainsäädännön ja lihantarkastusasetuksen uudistus.

Tällä hetkellä alkutuotannon toimijoilta vaaditaan kirjallinen kuvaus alkutuotantopaikalla käytettävistä keskeisistä menettelyistä. Tämä vaatimus ylittää yleisen elintarvikehygieniasetuksen vaatimukset ja aiheuttaa toimijoille hallinnollista taakkaa. Siten omavalvonnan kirjallisen kuvauksen vaatimus poistetaan. Alkutuotannon toimijan tulee silti edelleen tunnistaa ja hallita toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Lisäksi alkutuotannon toimijan tulee kirjata omavalvonnan tulokset yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I A osan III kohdan mukaisesti.

Komission delegoitua asetusta (EU) 2019/624 alettiin soveltaa 14.12.2019 ja uusi lihantarkastusasetus tulee voimaan 1.2.2020. Tästä aiheutuu muutostarpeita alkutuotantoasetuksen liitteen 2 teurastamisen aloittamista alkutuotantopaikalla koskevaan 1.2. lukuun. Asetuksella mahdollistetaan komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen poroja koskevan erityispoikkeuksen hyödyntäminen. Kesäaikana (1.5.-30.9.) sellaiset yksittäiset porot, jotka asettuvat poronhoitolain (848/1990) 2 §:n mukaisella poronhoitoalueella viljelyksille tai pihaille ja joita ei saada kiinni eikä palaamaan niiden luontaisille laidunalueille, voidaan lopettaa ampumalla alkutuotantopaikalla ilman edeltävää virkaeläinlääkärin tekemää elävänä tarkastusta. Lihantarkastusasetuksessa säädetään porojen *ante mortem* -tarkastusta koskevasta erityispoikkeuksesta, joka notifioitiin Euroopan komissiolle ja toisille jäsenvaltioille 6.6.2019 (2019/264/FIN, <http://ec.europa.eu/growth/tools-data-bases/tris/fi/>). Lisäksi asetukseen tehdään teknisiä muutoksia, poistamalla viittaukset kumottavaan lihantarkastusasetukseen ja lisäämällä biisoneiden osalta viittaus eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson III kohtaan 4.

TAVOITTEET JA VAIKUTUKSET

Alkutuotantoasetuksen muutoksen tarkoituksena on huomioida elintarvikelaain muutos ja keventää alkutuotannon toimijoiden hallinnollista taakkaa omavalvontaa koskevien vaatimusten muuttamisella. Lisäksi tarkoituksena on huomioida komission delegoitu asetusta (EU) 2019/624 ja uusi lihantarkastusasetus, ja mahdollistaa komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen poroja koskevan erityispoikkeuksen hyödyntäminen. Tämä parantaa poroelinkeidon toimintamahdollisuuksia. Ruokavirastolle ja Lapin aluehallintovirastolle aiheutuu jonkin verran hallinnollista taakkaa ohjeistuksen uusimisessa.

VALMISTELU

Asetus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Asetusehdotus oli liitteen 2 1.2. luvun osalta (porot) kansallisella lausuntokierroksella 28.6.-15.8.2019 yhdessä kolmen muun asetusehdotuksen kanssa (asianumero 1014/01.03/2019, <https://mmm.fi/lausunnolla>). Lausuntoja saatiin määräajassa yhteensä 12 kappaletta seuraavilta tahoilta: Ruokavirasto, Lapin aluehallintovirasto, Suomen Kuntaliitto ry, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Suomen Tarkastuseläinlääkäriyhdistys ry, Eläinlääkärihygienikkojen yhdistys ry, Paliskuntain yhdistys, Elintarviketeollisuusliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen riistakeskus, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen kani- ja jyrsijäliitto ry. Asetusehdotus oli omavalvontaa koskevien kohtien osalta kansallisella lausuntokierroksella 24.10.-30.11.2019 yhdessä kahden muun asetusehdotuksen kanssa (asianumero 1603/01.02/2019, <https://mmm.fi/lausunnolla>). Lausuntoja saatiin määräajassa yhteensä 12 kappaletta seuraavilta tahoilta: Sosiaali- ja terveysministeriö, Ruokavirasto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Eläinlääkärihygienikkojen yhdistys ry, Suomen Eläinlääkäriliitto, Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry, Päivittäistavarakauppa ry, Kalankasvattajaliitto, Paliskuntain yhdistys ja Suomen Metsästäjäliitto. Lausunnot on pyritty huomioimaan mahdollisuuksien mukaan.

VOIMAANTULO

Asetus tulee voimaan 1.2.2020.

YLEISPERUSTELUT

Elintarvikelain muutoksella (1397/2019) muutettiin omavalvontaa koskeva 19 § ja kumottiin 20 §. Uuden 19 §:n 1 momentin mukaan elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Lisäksi elintarvikealan toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Erillistä kirjallista omavalvontasuunnitelmaa ei enää vaadita, vaan lain edellyttämä järjestelmä voi myös olla esimerkiksi elintarviketurvallisuusjärjestelmä tai laadunhallintajärjestelmä. Myös Ruokaviraston arvioimia hyvän käytännön ohjeita tai jopa toimijan omia työohjeita voi pienimuotoisen toiminnan yhteydessä pitää lain edellyttämänä järjestelmänä. Lain muutoksen vuoksi myös alkutuotantoasetuksen 4 § omavalvonnasta muutetaan, ja vaatimus omavalvonnan kirjallisesta kuvauksesta poistetaan. Laissa edellytetään omavalvonnan tulosten kirjaamista riittävällä tarkkuudella. Omavalvonnan kirjaamisvaatimuksista alkutuotannossa säädetään myös yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteessä I.

Lisäksi mahdollistetaan komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen porojen elävänä tarkastusta koskevan erityispoikkeuksen hyödyntäminen, mikä parantaa poroelinkeinon toimintamahdollisuuksia. Lisäksi asetusta muutetaan teknisesti huomioimalla uusi lihantarkastusasetus ja poistamalla viittaukset kumottavaan lihantarkastusasetukseen.

YKSITYISKOHTAINEN SISÄLTÖ

2 § Soveltamisalan rajaukset

Pykälän 2 ja 3 momenteista poistetaan viittaukset kirjalliseen omavalvonnan kuvaukseen.

4 § Omavalvonta

Alkutuotannon toimijoilta ei tällä hetkellä vaadita kirjallista omavalvontasuunnitelmaa, ainoastaan kirjallinen kuvaus alkutuotantopaikalla käytettävistä keskeisistä menettelyistä, joita on päivitettävä toiminnan muuttuessa. Kirjallinen kuvaus aiheuttaa kuitenkin hallinnollista taakkaa toimijoille ja se voidaan rinnastaa omavalvontasuunnitelmaan. Kirjallisen kuvauksen vaatimus ylittää myös yleisen elintarvikehygieniasetuksen vaatimukset. Siten kirjallista kuvausta ja sen sisältöä koskevat vaatimukset poistetaan pykälästä. Vaikka kirjallista omavalvonnan kuvausta ei jatkossa vaadita, alkutuotannon toimijan tulee silti tunnistaa ja hallita toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset.

Alkutuotannon toimijan tulee kirjata omavalvonnan tulokset yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I A osan III kohdan mukaisesti. Alkutuotannon toimijan omavalvonnan kirjauksia koskeva 5 § (kirjanpito) säilyy ennallaan.

Pykälässä säilytetään viittaukset yleisen elintarvikeasetuksen 4 artiklaan sekä elintarvikelain 19 §:ään. Koska myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteissä II ja III on alkutuotannon toimijoita koskevia vaatimuksia muun muassa maidon ja kalastustuotteiden osalta, lisätään pykälään viittaukset kyseisiin liitteisiin.

Liite 2 Toimialakohtaiset vaatimukset alkutuotannolle

1 luku Teuraseläimet, 1.2. luku Teurastamisen aloittaminen alkutuotantopaikalla

Luvun 1 kohdan a -alakohdan mukaan biisoneiden sekä tarhattujen sorkkaeläinten ja tarhattujen siilelastaisten lintujen teurastus voidaan aloittaa alkutuotantopaikalla virkaeläinlääkärin luvalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson III kohtien 3 ja 4 mukaisesti. Kohdasta poistetaan viittaus 1.2.2020 kumottavaan lihantarkastusasetukseen. Kohtaan lisätään viittaus eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson III kohtaan 4, jossa säädetään biisoneista.

Lisäksi 1 kohtaan lisätään b -alakohdaksi säännös, jonka mukaan 1.5.-30.9. välisenä aikana sellaiset yksittäiset porot, jotka asettuvat poronhoitola in (848/1990) 2 §:n mukaisella poronhoitoalueella viljelyksille tai piholle ja joita ei saada kiinni eikä palaamaan niiden luontaisille laidunalueille, voidaan lopettaa ampumalla alkutuotantopaikalla ilman edeltävää virkaeläinlääkärin tekemää elävänä tarkastusta, hyödynnettäessä komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaista erityispoikkeusta. Poikkeuksesta säädetään myös lihantarkastusasetuksessa. Ammutut porot on tarkoitus kuljettaa poroteurastamoon loppuun teurastettaviksi ja *post mortem* -lihantarkastukseen.

Luvun 2 kohdan mukaan siipikarjan teurastus voidaan aloittaa alkutuotantopaikalla virkaeläinlääkärin luvalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson II luvun VI mukaisesti. Kohdasta poistetaan viittaus 1.2.2020 kumottavaan lihantarkastusasetukseen.

Elintarvikela in (23/2006) muutoksen (1397/2019) 30 §:n mukaan Ruokavirasto voi valtuuttaa muun kuin Ruokaviraston tai kunnan palveluksessa olevan eläinlääkärin tekemään *ante mortem* -tarkastuksen alkutuotantopaikalla. Kyseisistä eläinlääkäreistä käytetään tällöin nimitystä virkaeläinlääkäri.

Liite 3 Vaatimukset luovutettaessa tai toimitettaessa alkutuotannon tuotteita vähäriskisistä toiminnoista annetun asetuksen 2 ja 3 §:n mukaisesti

1 luku Kasveista ja sienistä saatavat alkutuotannon tuotteet sekä hunaja

Luvun 1 momentista poistetaan viittaus kirjalliseen omavalvonnan kuvaukseen.

2 luku Kalastustuotteet alkutuotannon tuotteina

Luvusta 2 poistetaan viittaus kirjalliseen omavalvonnan kuvaukseen.

5 luku Munat

5.1. Suoraan kuluttajalle luovutettavat munat

Luvun 1 momentista poistetaan viittaus kirjalliseen omavalvonnan kuvaukseen.

5.2. Vähittäismyyntiin toimitettavat munat

Luvun 1 momentista poistetaan viittaus kirjalliseen omavalvonnan kuvaukseen.